

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય

વિ.

શંભુ દયાલ નાગર

નવેમ્બર ૨, ૨૦૦૬

[ન્યાયમૂર્તિ એસ. બી. સિન્હા અને ન્યાયમૂર્તિ દલવીર ભંડારી]

બ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮-કલમ ૪ (૧), ૭, ૧૩ (૧) (ડી) અને ૧૩ (૨)-પંચ સાક્ષીઓની હાજરીમાં લાંચ-ઘૂસણખોરી-જાળમાં ઉપયોગમાં લેવાતી ચલણી નોટોના નંબર રેકૉર્ડ કરવામાં આવ્યા અને તેમની બંને બાજુએ ફીનોલ્ફથાલીન પાવડર લગાવવામાં આવ્યા-આરોપીની આંગળીઓ અને તેના શર્ટના ખિસ્સામાં જ્યાં તેણે સોડિયમ કાર્બોનેટના દ્રાવણમાં નોટો ધોઈ હતી, તે ગુલાબી બની ગયું-ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપીને દોષિત ઠેરવ્યો અને સજા સંભળાવી-ઉચ્ચ અદાલતે તેને આ આધાર પર નિર્દોષ જાહેર કર્યો કે શર્ટનું ઉપરનું જમણું ખિસ્સું ચલણ રાખવા માટે સામાન્ય જગ્યા નથી. લાંચમાં લેવામાં આવેલી નોટો અને તેમાં મોટી સંખ્યામાં ચલણી નોટો ન હોઈ શકે સિવાય કે તેને જોડી દેવામાં ન આવે; કદાચ ચલણી નોટોને આરોપીઓના ખિસ્સામાં ધકેલી દેવામાં આવી હોય; આરોપીનો પ્રતિકાર કરવા માટે ફેનોલ્ફથાલીન પાવડરના નિશાન હાથમાં આવી શકે છે-પકડની શુદ્ધતા-સમગ્ર સંજોગોમાં, ફરિયાદી પક્ષે પુરાવાના આધારે પોતાનો કેસ સ્થાપિત કર્યો હતો-કાયદાની કલમ ૪ (૧) હેઠળ ધારણા કરી શકાય છે કારણ કે આરોપી પાસેથી ચલણી નોટોની વસૂલાતની ફરિયાદકર્તા અને સ્વતંત્ર સાક્ષીઓ દ્વારા સંપૂર્ણ પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી-પ્લીયા કે લાંચના પૈસા શર્ટના ઉપરના ખિસ્સામાં કે. ઈ.

પી. સી. નથી તે સંપૂર્ણપણે અસમર્થનીય હતું - સ્ટેજ આરોપીઓએ ફરિયાદી-પ્લીયા સામે દુર્ભાવનાપૂર્ણ ભરતીનો આરોપ લગાવ્યો હતો કે જાહેર સેવકો દ્વારા ભ્રષ્ટાચાર એક વિશાળ સમસ્યા હોવાથી અને સમગ્ર દેશની કામગીરી પર તેની વ્યાપક અસર હોવાથી નરમ વલણને નકારી શકાય છે.

પ્રતિવાદી પોલીસનો સહાયક સબ-ઇન્સ્પેક્ટર છે. ફરિયાદી પક્ષ અનુસાર, તેમને ફરિયાદની તપાસ સોંપવામાં આવી હતી, જેના પરિણામે તેઓ ફરિયાદી પી. ડબલ્યુ. એલ. ના ઘરે ગયા હતા અને તેમને કહ્યું હતું કે વિરોધી પક્ષે તેમની સામે રિપોર્ટ દાખલ કર્યો છે અને તે સંબંધમાં તેમની અને તેમના ભાઈની રાઈફલ જપ્ત કરવામાં આવશે અને બંનેની ધરપકડ કરવામાં આવશે. વધુમાં એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે તેમણે પીડબ્લ્યુએલને પૂછ્યું હતું કે જો તેમને લાંચ આપવામાં આવે તો તેઓ ન તો રાઈફલ જપ્ત કરશે અને ન તો તેમની ધરપકડ કરશે અને તેના બદલે વિરોધી પક્ષના લોકોની ધરપકડ કરવામાં આવશે અને તેમને તાત્કાલિક જેલમાં મોકલી દેવામાં આવશે. કારણ કે પીડબ્લ્યુએલ લાંચ આપવા તૈયાર નહોતી. અને તેને પકડવા માંગતો હતો, તે પોલીસ અધિક્ષકની કચેરીમાં ગયો અને અરજી દાખલ કરી, તદનુસાર, લાંચ લેતી વખતે તેને પકડવા માટે જાળ બિછાવવામાં આવી હતી. જાળમાં ઉપયોગમાં લેવાતી ચલણી નોટોની સંખ્યા નોંધવામાં આવી હતી અને બંને બાજુએ ફેનોલ્ફથાલીન પાવડરનું પાતળું સ્તર લગાવવામાં આવ્યું હતું. અન્ય જરૂરી તૈયારીઓ કર્યા પછી, એક ટ્રેપ ટીમ નિયત સ્થળ, એક મીઠાઈની દુકાન માટે રવાના થઈ. પીડબ્લ્યુએલ અને એક પંચ સાક્ષી, પીડબ્લ્યુ ૩ ને આ દુકાનમાં મોકલવામાં આવ્યા હતા. અન્ય પંચ સાક્ષી, પીડબ્લ્યુ ૬ અને ટ્રેપ ટીમના અન્ય અધિકારીઓએ તેમની હાજરી છુપાવીને ઉપરોક્ત દુકાનની નજીક પોઝિશન લીધી હતી. પ્રતિવાદીને મીઠાઈની દુકાન પર બોલાવવામાં આવ્યો અને તે પોતાનો ગણવેશ પહેરીને ત્યાં આવ્યો, તે દુકાનની અંદર બેસીને પીડબ્લ્યુએલ સાથે વાત કરી અને જ્યારે તેણે લાંચ માંગી ત્યારે પીડબ્લ્યુએલે તેને આપી દીધી અને તેણે તેને તેના ગણવેશના શર્ટના જમણા ખિસ્સામાં રાખી દીધો. પીડબ્લ્યુએલ દ્વારા પૂર્વ-નિર્ધારિત સંકેત પસાર કર્યા પછી, છુપાયેલા ટ્રેપ પક્ષના સભ્યો મીઠાઈની દુકાનમાં પ્રવેશ્યા અને પ્રતિવાદીને અનુક્રમે તેના જમણા અને ડાબા હાથથી પકડ્યો. પીડબ્લ્યુ ૩ એ પ્રતિવાદી દ્વારા પહેરવામાં આવતા ગણવેશના શર્ટના ખિસ્સામાંથી લાંચની રકમ બહાર કાઢી હતી અને તેમના નંબર તપાસવામાં આવ્યા હતા અને અગાઉ નોંધાયેલા નંબરો સાથે મેળ ખાતા હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું. પ્રતિવાદીની આંગળીઓ અને સોડિયમ કાર્બોનેટના દ્રાવણમાં ધોવામાં આવે ત્યારે તેણે પહેરેલા શર્ટનો જમણી બાજુનો પોકેટ ગુલાબી થઈ જાય છે. પ્રતિવાદી સામે ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ની કલમ

૧૩(૨) સાથે વાંચીને કલમ ૭ અને ૧૩(૧)(ડી) હેઠળ આરોપો ઘડવામાં આવ્યા હતા. તેમણે દલીલ કરી હતી કે તેમને ખોટી રીતે ફસાવવામાં આવ્યા છે. ટ્રાયલ કોર્ટે સમગ્ર પુરાવા અને દસ્તાવેજોને ધ્યાનમાં લીધા પછી એવું માન્યું હતું કે ફરિયાદી પક્ષ ઉપરોક્ત આરોપો સ્થાપિત કરવામાં સફળ રહ્યો છે અને પ્રતિવાદીને કાયદાની કલમ ૧૩(૨) સાથે વાંચીને કલમ ૧૩(૧)(ડી) હેઠળ સજા સંભળાવી હતી.

અપીલમાં, ઉચ્ચ અદાલતે ટ્રાયલ કોર્ટના ચુકાદાને રદ કર્યો.તેણે પ્રોસીક્યુશન વર્જનને જમીન પર કાઢી નાખ્યું હતું કે ~ (૧) શર્ટનો ઉપરનો જમણો પોકેટ લાંચમાં લેવામાં આવેલી ચલણી નોટો રાખવા માટે સામાન્ય સ્થળ નથી અને તેમાં રૂ.૧૦૦ ની ૩૫ ચલણી નોટો ન હોઈ શકે-જ્યાં સુધી તે ફોલ્ડ કરવામાં ન આવે (૨) કદાચ પીડબ્લ્યુ ૧ એ તેની ચલણી નોટો પ્રતિવાદીના ખિસ્સામાં દબાણ કરી હતી (૩) પ્રતિકાર કરનારા પ્રતિવાદીઓના હાથમાં ફેનોલ્ફથાલીન પાવડરના નિશાન આવી શકે છે.એટલે વર્તમાન અપીલ.

અપીલકર્તા-રાજ્યએ દલીલ કરી હતી કે ચલણી નોટો પી. ડબલ્યુ. એલ. ની હાજરીમાં મળી આવી હતી અને ટી૧ના સંસ્કરણને બે સ્વતંત્ર સાક્ષીઓ દ્વારા સંપૂર્ણ સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે.

પ્રતિવાદીએ દલીલ કરી હતી કે (૧) પી. ડબલ્યુ. એલ. ના સંસ્કરણ પર વિશ્વાસ ન થવો જોઈએ, કારણ કે તેણે તેની સામે થોડો દ્વેષ રાખ્યો હતો (૨) નરમ વલણ અપનાવવામાં આવી શકે છે કારણ કે તેને દસ વર્ષ પછી જેલમાં મોકલવાથી ભારે મુશ્કેલી થશે.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠરાવ્યું

૧.૧. આ કેસના સંજોગોની સંપૂર્ણતાને ધ્યાનમાં રાખીને, ફરિયાદી પક્ષ રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે સ્થાપિત કરી શક્યો છે કે પ્રતિવાદીને લાંચ મળી હતી અને તેથી, તે ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ની કલમ ૧૩ (૨) સાથે વાંચીને કલમ ૭ અને ૧૩ (૧) (ડી) હેઠળ ગુના માટે દોષિત છે.(૩૩૧-સી-ડી)

૧.૨. પ્રતિવાદીને વિશેષ ન્યાયાધીશ દ્વારા રેકૉર્ડ પરના જબરજસ્ત પુરાવાના આધારે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો.ઉચ્ચ અદાલતે આ કેસની હકીકતોની યોગ્ય

પરિપ્રેક્ષ્યમાં પ્રશંસા કર્યા વિના વિશેષ અદાલતના ચુકાદાને રદ કર્યો.ચુકાદો નક્કી કરવા માટે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલ તર્ક એક ક્ષણ માટે પણ તપાસની કસોટીમાં ટકી શકતો નથી અને આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, વિશેષ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા અને સજાને પુનઃસ્થાપિત કરી શકાય છે.(૩૩૧-ડી-ઈ)

૨.૧. બ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમની કલમ ૪ (૧) હેઠળ ધારણા કરી શકાય છે કારણ કે ૧૦૦ની ૩૫ ચલણી નોટો પી. ડબલ્યુ. એલ. અને અન્ય બે સ્વતંત્ર સાક્ષીઓ પી. ડબલ્યુ. ૬ અને પી. ડબલ્યુ. એલ. ૧ દ્વારા સંપૂર્ણ રીતે સાબિત થઈ છે.[૩૩૧-બી-સી]

હઝારી લાલ વિરુદ્ધ રાજ્ય (દિલ્લી વહીવટીતંત્ર), (૧૯૮૦) ૨ એસ. સી. સી. ૩૯૦
ઊપર આધાર રાખ્યો

૨.૨. પ્રતિવાદીની દલીલ કે ફરિયાદી પક્ષનું નિવેદન કોઈ વિશ્વાસને પ્રેરિત કરતું નથી કારણ કે લાંચનાં નાણાં ઉપરના ખિસ્સામાં રાખવામાં આવતા નથી, તે પણ સંપૂર્ણપણે અસમર્થનીય છે.(૩૨૯-જી)

૨.૩. કોઈ પણ તબક્કે, પ્રતિવાદીએ અપીલકર્તા સામે વિશ્વાસનો આરોપ મૂક્યો ન હતો.આ દલીલમાં કોઈ યોગ્યતા નથી કે અગાઉની દુશ્મનાવટને કારણે પીડબ્લ્યુએલએ તાત્કાલિક કેસમાં પ્રતિવાદીને ખોટી રીતે ફસાવ્યો હતો.પ્રતિવાદીએ આ દલીલને સમર્થન આપવા માટે કોઈ સામગ્રી રજૂ કરી ન હતી.(૩૨૯-એફ; ૩૩૦-બી-સી)

૨.૪. આ નિવેદનમાં એવું કોઈ ગુણ નથી કે બંદૂકો જપ્ત કરવામાં આવી ન હતી.ફરિયાદી પક્ષના નિવેદન અનુસાર, જ્યારે પ્રતિવાદીએ લાંચ માંગી અને સ્વીકારી ત્યારે રૂ. ૩૫૦૦, બંદૂકો જપ્ત કરવાનો કોઈ સવાલ જ નહોતો.(૩૩૦-સીજે)

૩. આ કિસ્સામાં નરમ વલણ અપનાવવામાં આવે તેવી પ્રતિવાદીની પ્રાર્થનાને સ્વીકારવી મુશ્કેલ છે.જાહેર સેવકો દ્વારા થતો બ્રષ્ટાચાર એક મોટી સમસ્યા બની ગઈ છે.તે સર્વત્ર ફેલાઈ ગયું છે.બ્રષ્ટાચારની દુર્ગંધથી જાહેર પ્રવૃત્તિના કોઈ પણ પાસાને અસર થઈ નથી.તેની સમગ્ર દેશની કામગીરી પર ઊંડી અને વ્યાપક અસર પડે છે.મોટા પાયે બ્રષ્ટાચાર રાષ્ટ્રીય નિર્માણની પ્રવૃત્તિઓને અવરોધે છે અને દરેકને તે બાબતનો ભોગ બનવું પડે છે.[૩૩૦-એફ-જી)

સ્વતંત્ર સિંહ વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય, [૧૯૯૭) ૪ એસ. સી. સી. ૧૪ પર આધાર રાખ્યો હતો.

ક્રિમિનલ એપેલેટ જ્યુરિસડિક્શન:ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૨૬૧/૨૦૦૪.

મધ્યપ્રદેશની ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ગ્વાલિયર ખાતેની બેન્ચ ના ક્રિમિનલ આઈ.એ.નં ૨/૧૯૯૯ ના તારીખ ૩૦.૧.૨૦૦૩ ના આદેશ અને ચુકાદા પરથી, અપીલકર્તા માટે વિભા દત્તા મખીજા.

પ્રતિવાદી માટે એસ. કે. દુબે, લખન સિંહ ચૌહાણ અને ડૉ. કૈલાશ ચંદ.

કોર્ટનો ચુકાદો આના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

ન્યાયમૂર્તિ દલવીર ભંડારી, આ અપીલ મધ્યપ્રદેશ રાજ્ય દ્વારા મધ્યપ્રદેશ હાઈકોર્ટ, જબલપુર, ગ્વાલિયર ખાતેની બેન્ચના ચુકાદા સામે દાખલ કરવામાં આવી છે, જે ની ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૨/૧૯૯૯ માં પસાર કરવામાં આવી હતી.

આ અપીલના સંક્ષિપ્ત તથ્યો, જે આ અપીલનો નિકાલ કરવા માટે જરૂરી છે, ટૂંકમાં, નીચે મુજબ છે.

પ્રતિવાદી, સહાયક સબ-ઇન્સ્પેક્ટરના હોદ્દા પર મલાનપુરના પોલીસ સ્ટેશનમાં તૈનાત શંભુ દયાલ નાગરને ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ની કલમ ૧૩ (૨) સાથે વાંચીને કલમ ૭ અને ૧૩ (૧)(ડી) હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો.

ફરિયાદી પક્ષના નિવેદન અનુસાર, ૯.૮.૧૯૯૬ ફરિયાદી બદન સિંહની સાળી (ભાબી) બિથોલા દેવી પર, તુકેરા ગામના રહેવાસી જગમોહન, મહાવીર વગેરે

દ્વારા માર મારવામાં આવ્યો હતો, જે તે જ ગામના હતા.ઉક્ત ઘટનાની જાણ બિથોલા દેવીએ મલાનપુર પોલીસ સ્ટેશનમાં કરી હતી. આ મામલાની તપાસ પ્રતિવાદી શંભુ દયાલ, સહાયક સબ-ઇન્સ્પેક્ટરને સોંપવામાં આવી હતી.પરિણામે, તે ફરિયાદી બદન સિંહના ઘરે તુકેરા ગામમાં ગયો અને તેને કહ્યું કે વિરોધી પક્ષ એટલે કે મહાવીર વગેરેએ તેમની સામે રિપોર્ટ દાખલ કર્યો છે અને તે સંબંધમાં ફરિયાદીની રાઈફલ અને ફરિયાદીના ભાઈ રામ પ્રકાશની માઉસર રાઈફલ જપ્ત કરવામાં આવશે અને ફરિયાદી અને તેના ભાઈ બંનેની પણ ધરપકડ કરવામાં આવશે.પ્રતિવાદીએ ફરિયાદી બદન સિંહને પૂછ્યું કે જો તેને રૂ.૫૦૦૦ ચૂકવવામાં આવ્યો હોય, તો તે ન તો રાઈફલ્સ જપ્ત કરશે અને ન તો તેમની ધરપકડ કરશે અને તેના બદલે વિરોધી પક્ષના લોકોની ધરપકડ કરવામાં આવશે અને તરત જ જેલમાં મોકલવામાં આવશે.

તારીખ ૨૧.૮.૧૯૯૬ના રોજ, બદન સિંહ, ફરિયાદીએ પ્રતિવાદી શંભુ દયાલને કહ્યું કે તે રૂ.૫૦૦૦ ની વ્યવસ્થા કરી શકશે નહીં – અને તેણે પ્રતિવાદીને રૂ.૩૫૦૦-પર રકમની પતાવટ કરવાની વિનંતી કરી. પ્રતિવાદી એ શરત પર રૂ.૩૫૦૦-(લાંચની રકમ) સ્વીકારવા માટે સંમત થયો કે તે જ સાંજ સુધીમાં ઉપરોક્ત રકમની વ્યવસ્થા કરવી પડશે. ફરિયાદી પ્રતિવાદીને લાંચ આપવા તૈયાર નહોતો અને પ્રતિવાદીને પકડવા માંગતો હતો.તેથી, ૨૧.૮.૧૯૯૬ પર, તેઓ રૂ.૩૫૦૦ ની રોકડ સાથે શ્રી પ્રદીપ રતનાલ, પોલીસ અધિક્ષક, જાહેર કમિશનર, ગ્વાલિયરની કચેરીમાં ગયા અને ઉપરોક્ત વિષય પર લેખિત અરજી (આંક પી ૧) રજૂ કરી.

પોલીસ અધિક્ષકે તેના ગૌણ અધિકારીઓને લાંચ લેતી વખતે પ્રતિવાદીને પકડવા માટે જાળ બિછાવવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.આ હેતુ માટે ગ્વાલિયરના ઔદ્યોગિક વિકાસ કેન્દ્રના તત્કાલીન વ્યવસ્થાપક આદિત્ય ચોબેને વાહન સાથે બોલાવવામાં આવ્યા હતા. ૨૧.૮.૧૯૯૬ ના રોજ, ઉપરોક્ત પંચ સાક્ષી આદિત્ય ચોબે, પી ડબલ્યુ ૬ અને અન્ય પંચ સાક્ષી શ્રીકૃષ્ણ ચૌહાણ, પી ડબલ્યુ ૩ ના વિશેષ પોલીસ સ્ટેશન (જાહેર કમિશનર, ગ્વાલિયરની કચેરી) ખાતે આગમન પછી, ફરિયાદી બદન સિંહ દ્વારા કરવામાં આવેલી ઔપચારિક અરજી આદિત્ય ચોબેને આપવામાં આવી હતી. આ અરજી બદન સિંહને વાંચી સંભળાવવામાં આવી

હતી.ઉક્ત અરજી પર, આદિત્ય ચોબેએ તેમની ટિપ્પણી આપી અને ફરિયાદી દ્વારા અરજીની સામગ્રી અને રજૂઆતની પુષ્ટિ કરી અને તેમની સહીઓ જોડી. ત્યારબાદ, ફરિયાદીએ પ્રતિવાદીને લાંચ આપવા માટે રૂ.૧૦૦ ની ૩૫ ચલણી નોટો આપી હતી. આ તમામ ચલણી નોટોના આંકડા નોંધવામાં આવ્યા હતા. ઉપરોક્ત સંસ્થાના ઇન્સ્પેક્ટર સુરેન્દ્ર રાય શર્મા, પીડબ્લ્યુ ૧૧, સબ-ઇન્સ્પેક્ટર રામ રૂપ સિંહ ઓઝા દ્વારા આ નોટોની બંને બાજુએ ફિનોલ્ફથાલીન પાવડરનું પાતળું પડ મેળવ્યું હતું. હેડ કોન્સ્ટેબલ બદન સિંહ, પીડબ્લ્યુ ૧ અને સુરેન્દ્ર રાય શર્મા, પીડબ્લ્યુ ૧૧ની શોધ કરી અને તેના ખિસ્સામાં કંઈ જ બચ્યું ન હતું. ફિનોલ્ફથાલીન પાવડરથી ભરેલી ચલણી નોટો બદન સિંહ દ્વારા પહેરવામાં આવતા પેન્ટની જમણી બાજુના ખિસ્સામાં રાખવામાં આવી હતી અને તેને પ્રતિવાદીને આપતા પહેલા આ નોટોને સ્પર્શ ન કરવા સમજાવવામાં આવી હતી. બદન સિંહને તે ચલણી નોટો આપતા પહેલા અને પછી પ્રતિવાદી સાથે હાથ ન મિલાવવાની સૂચનાઓ આપવામાં આવી હતી. વિજય મિષ્ટાન ભંડાર પહોંચ્યા પછી ફરિયાદીએ શ્રીકૃષ્ણ ચૌહાણ પીડબ્લ્યુ ૩ ને આગળ વધવા કહ્યું અને પ્રતિવાદીને નિયત સ્થળ એટલે કે વિજય મિષ્ટાન ભંડાર પર આવવાની વિનંતી કરી. પ્રતિવાદી તરત જ નિયત સ્થળ પર આવ્યો. પહેલેથી જ સંમત થયા મુજબ, ફરિયાદીએ પ્રતિવાદીને રૂ.૩૫૦૦ આપ્યું હતું અને તે જ પ્રતિવાદી દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું. પંચ સાક્ષી શ્રીકૃષ્ણ ચૌહાણ પીડબ્લ્યુ ૩ ને ફરિયાદી સાથે દરોડાની કાર્યવાહી જોવા અને ફરિયાદી અને પ્રતિવાદી વચ્ચેની વાતચીત સાંભળવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ ઉપરોક્ત કાર્યાલયમાં કોન્સ્ટેબલ અપૂર્વ સિંહ દ્વારા સ્વચ્છ કાયમાં સોડિયમ કાર્બોનેટનું દ્રાવણ તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું, જે રંગહીન હતું અને સબ-ઇન્સ્પેક્ટર રામ રૂપ સિંહના બંને હાથની આંગળીઓને ઉપરોક્ત દ્રાવણમાં ધોવાઈ હતી. ત્યારબાદ, દ્રાવણનો રંગ ગુલાબી થઈ ગયો. તેને નિયમો અનુસાર સ્વચ્છ નાની બોટલમાં પેક કરવામાં આવી હતી અને સીલ કરવામાં આવી હતી અને બોટલને ચિહ્નિત કર્યા પછી તેના પર પંચોની સહી લેવામાં આવી હતી. ફરિયાદી અને સાક્ષીઓને એ પણ સમજાવવામાં આવ્યું હતું કે ફિનોલ્ફથેલિન પાવડરથી ભરેલી ચલણી નોટો પ્રાપ્ત કર્યા પછી, આ પાવડર

પ્રતિવાદીના હાથમાં હશે અને સોડિયમ કાર્બોનેટના રંગહીન દ્રાવણમાં તેના હાથ ધોયા પછી, તે ઉપર જણાવ્યા મુજબ ગુલાબી રંગના દ્રાવણમાં બદલાઈ જશે.

ઉક્ત કાર્યાલયમાં, ફીનોલ્ફથાલીન અને સોડિયમ કાર્બોનેટના બે-બે નમૂનાઓના પેકેટ તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા અને તેને અલગ-અલગ પરબિડીયાઓમાં રાખવામાં આવ્યા હતા અને તેને ચિહ્નિત કરીને સીલ કરવામાં આવ્યા હતા. સુરેન્દ્ર રાય શર્મા ઉપરાંત, આદિત્ય ચોબે, મેનેજર, એકેવીએન, ગ્વાલિયર, ડીએસપી, આઈ. બી. શ્રીવાસ્તવ, ડીવાય. ટ્રેપિંગ ટીમમાં પોલીસ અધિક્ષક અને અમર સિંહ ભદોરિયા, કાશી રામ મિજોહનિયા, ઇન્સ્પેક્ટર, હેડ કોન્સ્ટેબલ ભગવતી પ્રસાદ શર્મા, વીર સિંહ અને કોન્સ્ટેબલ અપૂર્વ સિંહ અને શ્રીકૃષ્ણ ચૌહાણ સામેલ હતા. ચલણી નોટો પર પાવડર લગાવનાર રામ રૂપ ઓઝાને ટ્રેપ ટીમમાં સામેલ કરવામાં આવ્યો ન હતો. ટ્રેપ ટીમના તમામ સભ્યોને ઓફિસમાં સ્વચ્છ પાણીથી હાથ ધોવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું અને જ્યારે તેમના હાથ સોડિયમ કાર્બોનેટથી ધોવામાં આવ્યા ત્યારે દ્રાવણનો રંગ બદલાયો ન હતો.

પ્રારંભિક પંચનામા (આંક પી ૨) તારીખ ૨૧.૮.૧૯૯૬ ઇન્સ્પેક્ટર સુરેન્દ્ર રાય શર્મા (પીડબ્લ્યુ ૧૧) દ્વારા જાહેર કમિશનર, ગ્વાલિયરની કચેરીમાં ઉપરોક્ત તમામ કાર્યવાહીના સંદર્ભમાં તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તેના પર પંચ સાક્ષીઓ આદિત્ય ચોબે અને શ્રી કૃષ્ણ ચૌહાણ અને ફરિયાદી બંને દ્વારા હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.

ઉપરોક્ત કાર્યવાહી બાદ ટ્રેપ ટીમ સત્તાવાર વાહનમાં મલારાનપુર માટે રવાના થઈ હતી. મલારાનપુર પોલીસ સ્ટેશન નજીક વિજય મિષ્ટાન ભંડાર પહોંચ્યા પછી, ફરિયાદી બદન સિંહ અને પંચ સાક્ષી શ્રી કૃષ્ણ ચૌહાણને આ દુકાનમાં મોકલવામાં આવ્યા હતા. આદિત્ય ચોબે, પીડબ્લ્યુ ૬ અને અન્ય અધિકારીઓ અને ટ્રેપ ટીમના અધિકારીઓએ તેમની હાજરી છુપાવીને ઉપરોક્ત દુકાનની નજીક પોઝિશન લીધી હતી. ફરિયાદીના ભત્રીજા નરેન્દ્ર સિંહ ચૌહાણને વિજય મિષ્ટાન ભંડારને પ્રતિવાદીને બોલાવવા માટે પોલીસ સ્ટેશનમાં મોકલવામાં આવ્યા હતા. સાંજે લગભગ ૭ વાગ્યે, પ્રતિવાદી મોટર સાયકલ પર પોતાના ગણવેશમાં વિજય મિષ્ટાન ભંડાર પાસે આવ્યો

અને વિજય મિષ્ટાન ભંડારની અંદર બેસીને ફરિયાદી સાથે વાત કરી અને જ્યારે પ્રતિવાદીએ લાંચની રકમની માંગ કરી, ત્યારે ફરિયાદીએ રૂ.૩૫૦૦ આપી-તે પોતાના ખિસ્સામાંથી બહાર કાઢ્યા પછી અને પ્રતિવાદીએ તેને પોતાના ગણવેશના શર્ટના જમણા ખિસ્સામાં રાખી દીધો. ફરિયાદી દ્વારા પૂર્વ-નિર્ધારિત સંકેત પસાર કર્યા પછી, બદન સિંહ, કોન્સ્ટેબલ અપારવલ સિંહ અને ભગવતી પ્રસાદ, જે ત્યાં છુપાયેલા હતા, વિજય મિષ્ટાન ભંડારમાં પ્રવેશ્યા અને પ્રતિવાદીને તેના જમણા અને ડાબા હાથથી પકડ્યો. ટ્રેપ ટીમના અન્ય સભ્યો અને પંચ સાક્ષી આદિત્ય ચોબેએ પણ થોડી જ મિનિટોમાં ઉક્ત મિષ્ટાન ભંડારમાં પ્રવેશ કર્યો અને પ્રતિવાદીને તેમનો પરિચય આપ્યો.

પંચ સાક્ષીઓની હાજરીમાં પ્રતિવાદીની આંગળીઓને સ્થળ પર સોડિયમ કાર્બોનેટના દ્રાવણમાં ધોવાઈ હતી અને દ્રાવણનો રંગ ગુલાબી થઈ ગયો હતો. આ દ્રાવણને તેની રાસાયણિક તપાસ માટે નમૂના તરીકે એક નાની બોટલમાં રાખવામાં આવ્યું હતું અને આ બોટલને નિયમો અનુસાર સીલ કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ પંચ સાક્ષી આદિત્ય ચોબેની આંગળીઓને સ્વચ્છ કાચમાં સોડિયમ કાર્બોનેટના દ્રાવણમાં અલગથી ધોવાઈ હતી, પરંતુ તેનો રંગ બદલાયો ન હતો. આ દ્રાવણને પણ સ્વચ્છ નાની બોટલમાં પેક કરવામાં આવ્યું હતું અને નિયમો અનુસાર સીલ કરવામાં આવ્યું હતું. પંચ સાક્ષી આદિત્ય ચોબેએ પ્રતિવાદી દ્વારા પહેરવામાં આવતા ગણવેશના શર્ટની જમણી બાજુના ખિસ્સામાંથી લાંચની રકમ બહાર કાઢી હતી અને તેમના નંબર તપાસવામાં આવ્યા હતા અને પ્રારંભિક પંચનામામાં ઉલ્લેખિત નંબર સાથે મેળ ખાતા હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું. આ નોટો જપ્ત કરવામાં આવી હતી અને તેની જપ્તી મેમો (આંર પી ૫) ઇન્સ્પેક્ટર સુરેન્દ્ર રાય શર્મા દ્વારા સ્થળ પર તૈયાર કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, ગણવેશનો શર્ટ, જે તે સમયે પ્રતિવાદીએ પહેર્યો હતો, તેના શરીરમાંથી દૂર કરવામાં આવ્યો હતો અને તેના જમણા બાજુના ખિસ્સાને સોડિયમ કાર્બોનેટના દ્રાવણમાં ધોવામાં આવ્યો હતો, ત્યારબાદ દ્રાવણ ગુલાબી થઈ ગયું હતું. આ દ્રાવણને તપાસ માટે એક નાની બોટલમાં પેક કરવામાં આવ્યું હતું અને તેને નિયમો અનુસાર સીલ કરવામાં આવ્યું હતું. પ્રતિવાદીનો ઉપરોક્ત શર્ટ સુરેન્દ્ર રાય

શર્મા દ્વારા જમ મેમો (આંક પી ૪) દ્વારા જમ કરવામાં આવ્યો હતો અને પ્રતિવાદીના ખિસ્સામાંથી મળી આવેલી નોટો પંચ સાક્ષી આદિત્ય ચોબે દ્વારા એક પરબિડીયુંમાં રાખવામાં આવી હતી અને પરબિડીયું પણ નિયમો અનુસાર સીલ કરવામાં આવ્યું હતું.ત્યારબાદ આદિત્ય ચોબેની આંગળીઓને સોડિયમ કાર્બોનેટના દ્રાવણમાં ધોવાઈ હતી અને દ્રાવણનો રંગ બદલવામાં આવ્યો હતો.આ દ્રાવણને એક નાની બોટલમાં પેક કરવામાં આવ્યું હતું અને નિયમો અનુસાર સીલ કરવામાં આવ્યું હતું.પંચ સાક્ષીઓ, ફરિયાદી અને પ્રતિવાદીની સહીઓ આ બોટલ પર લેવામાં આવી હતી અને પંચ સાક્ષીઓ અને પ્રતિવાદીની સહીઓ પરબિડીયું પર લેવામાં આવી હતી જેમાં લાંચની ચલણી નોટો, શર્ટની જમ્પી મેમો અને નોટો હતી.ઉપરોક્ત તમામ કાર્યવાહીના સંદર્ભમાં ઇન્સ્પેક્ટર સુરેન્દ્ર રાય શર્મા દ્વારા સ્થળ પર પંચનામા (આંક પી ૩) તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો. આ પંચનામામાં પંચ સાક્ષીઓ અને ફરિયાદીએ સહી કરી હતી.

તારીખ ૨૧.૮.૧૯૯૬ ના રોજ તપાસ અધિકારી સુરેન્દ્ર રાય શર્માએ ઘટનાના સ્થળ એટલે કે મલાનપુરમાં વિજય મિષ્ટાન ભંડારનો સ્કેચ નકશો (આંક પી ૬) તૈયાર કર્યો હતો. તે જ તારીખે, પ્રતિવાદીની રાજદૂત મોટર સાયકલ નં એમ પી ૦૬ ૯૩૧૫ જમ મેમો (આંક પી ૭) દ્વારા જમ કરવામાં આવી હતી.

<ID ૨ પર, મણિરામ અને મહાવીર દ્વારા પ્રતિવાદીને આપવામાં આવેલા લેખિત અહેવાલની કાર્બન કોપી, જે પ્રતિવાદી દ્વારા રસીદની સ્વીકૃતિ ધરાવે છે, તેને તારીખ ૨૭ .૮.૧૯૯૬ જગમોહન દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા જમ્પી મેમો (આંક પી ૧૦) દ્વારા જમ કરવામાં આવી હતી. ગ્વાલિયર ખાતે સુરેન્દ્ર રાય શર્મા દ્વારા એફ. આઈ. આર. (આંક પી ૨૩) નોંધવામાં આવી હતી, જે બાદમાં કેસ નોંધવા માટે ભોપાલ પોલીસ સ્ટેશનમાં મોકલવામાં આવી હતી, જ્યાં ૨૩.૮.૧૯૯૬ પર આંક પી ૨૪ અહેવાલ દ્વારા કેસ નોંધવામાં આવ્યો હતો. ઉપરોક્ત કેસની કાર્યવાહી સાથે સંબંધિત નાની બોટલ અને જમ કરવામાં આવેલી અન્ય વસ્તુઓને તેમની તપાસ માટે સાગરની ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીમાં મોકલવામાં આવી હતી.પ્રતિવાદી સામે કાર્યવાહી

કરવા અંગે મધ્યપ્રદેશ રાજ્યના કાનૂની વિભાગના અધિક સચિવ શ્રી એન. કે. બાર્યા દ્વારા વિધિવત હસ્તાક્ષરિત લેખિત પરવાનગી (આંક પી ૧૬) ૧૬.૧.૧૯૯૭ પર પ્રાપ્ત થઈ હતી અને ઔપચારિક તપાસ પછી, આ અદાલત સમક્ષ ૭.૨.૧૯૯૭ પર આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું.

પી. સી. અધિનિયમ, ૧૯૮૮ની કલમ ૧૩(૨) સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૭ અને ૧૩ (૧)(ડી) હેઠળ [વૈકલ્પિક રીતે, પી. સી. અધિનિયમ, ૧૯૪૭ની કલમ ૫ (૨) સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૫ (૧) (ડી) હેઠળ] પ્રતિવાદી સામે આરોપો ઘડવામાં આવ્યા હતા. પ્રતિવાદીએ આરોપો માટે દોષિત ઠરાવ્યો ન હતો અને તેના બચાવમાં જણાવ્યું હતું કે તેને આ કેસમાં ખોટી રીતે ફસાવવામાં આવ્યો છે.

તેના કેસના સમર્થનમાં, ફરિયાદી પક્ષે બાર સાક્ષીઓ પીડબ્લ્યુ૧ બદન સિંહ, ફરિયાદી, પીડબ્લ્યુ૨ ભગવતી પ્રસાદ શર્મા, પીડબ્લ્યુ૩ શ્રી કૃષ્ણ, પીડબ્લ્યુ૪ જગમોહન, પીડબ્લ્યુ૫ રામ રૂપ સિંહ, સબ ઇન્સ્પેક્ટર, પીડબ્લ્યુ૬ આદિત્ય ચોબે, મેનેજર, જિલ્લા ઔદ્યોગિક વિકાસ કેન્દ્ર, ગ્વાલિયર, પીડબ્લ્યુ૭ વિજય કુમાર મુદ્ગલ, ઇન્સ્પેક્ટર, પીડબ્લ્યુ૮ કે. એન. શર્મા, પીડબ્લ્યુ૯ આર. કે. ગુપ્તા, પીડબ્લ્યુ૧૦ દલેલ સિંહ, પીડબ્લ્યુ૧૧ સુરેન્દ્ર રાય શર્મા અને પીડબ્લ્યુ૧૨ શિવ પ્રતાપ સિંહ, ઇન્સ્પેક્ટરની તપાસ કરી હતી.

તેમના નિવેદનમાં, ફરિયાદી બદન સિંહ, પીડબ્લ્યુ૧એ જણાવ્યું હતું કે પ્રતિવાદીએ તેમને કહ્યું હતું કે તેમની સામે ફરિયાદ છે અને પરિણામે તેમની રાઈફલ અને તેમના ભાઈની રાઈફલ જપ્ત કરવી પડશે. પ્રતિવાદીએ તેને કહ્યું કે જો તેને રૂ.૫૦૦૦ ચૂકવવામાં આવશે, તો તે ન તો બંદૂકો જપ્ત કરશે અને ન તો તેની ધરપકડ કરશે. બદન સિંહ, પીડબ્લ્યુ૧એ જણાવ્યું હતું કે તેમણે પ્રતિવાદીના પગને સ્પર્શ કર્યો હતો અને તેમને કહ્યું હતું કે તેઓ રૂ.૩૫૦૦-ચૂકવવા તૈયાર છે. રૂ.૩૫૦૦ ના આંકડા પર સમાધાન કરવામાં આવ્યું હતું-આ શરત પર કે આ રકમ તે જ સાંજે વિજય મિષ્ટાન ભંડાર ખાતે પ્રતિવાદીને પહોંચાડવાની હતી.બદન સિંહ, પીડબ્લ્યુ૧એ જણાવ્યું હતું કે તેમણે પ્રતિવાદીની ધરપકડ કરવાનું નક્કી કર્યું હતું

અને પરિણામે તે હેતુ માટે પોલીસ અધિક્ષક પાસે ગયા હતા.

ફરિયાદી, બદન સિંહ, પીડબ્લ્યુ ૧ એ રૂ.૩૫૦૦-પોલીસ અધિક્ષકની કચેરીમાં આપ્યો. એક પોલીસ અધિકારીએ ચલણી નોટો પર પાવડર લગાવ્યું હતું અને પી. ડબલ્યુ. ૧ બદન સિંહને ચલણી નોટોને સ્પર્શ ન કરવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું. પ્રતિવાદીને પકડવા માટે એક જાળ ગોઠવવામાં આવી હતી. પ્રતિવાદી સાંજે મોટરસાયકલ પર વિજય મિષ્ટાન ભંડાર પાસે આવ્યો હતો કારણ કે તેણે તેની રૂ.૩૫૦૦-ની લાંચ લેવાના પૈસા એકત્રિત કરવા માટે નિયત સ્થળ નક્કી કર્યું હતું. પીડબ્લ્યુ ૧ એ પ્રતિવાદીને રૂ.૩૫૦૦ આપ્યો-જે તેણે તેના શર્ટના જમણા હાથના ખિસ્સામાં રાખ્યો હતો અને ત્યારબાદ તરત જ ફરિયાદીએ તેનું માથું હલાવ્યા પછી, પ્રતિવાદીને ટ્રેપ પક્ષના સભ્યો દ્વારા લાંચ લેતા પકડવામાં આવ્યો હતો. તકેદારીના લોકોએ એક પાવડરનું દ્રાવણ તૈયાર કરાવ્યું. આદિત્ય ચૌબે, પીડબ્લ્યુ ૬ એ પ્રતિવાદીના જમણા ખિસ્સામાંથી પૈસા કાઢ્યા. ત્યારબાદ આદિત્ય ચૌબેએ દ્રાવણમાં હાથ ધોયા હતા. પાણીનો રંગ ગુલાબી થઈ ગયો. ત્યારબાદ, તે પાણીને એક બોટલમાં સીલ કરવામાં આવ્યું હતું અને પીડબ્લ્યુ ૧ ની સહી મેળવવામાં આવી હતી. ચલણી નોટોને એક પરબિડીયુંમાં સીલ કરવામાં આવી હતી અને પીડબ્લ્યુ ૧એ તેના પર તેમની સહી કરી હતી. પ્રતિવાદીની મોટરસાયકલ પણ જપ્ત કરવામાં આવી હતી. પીડબ્લ્યુ ૧ કોસ એક્ઝામિનેશનનો સામનો કર્યો અને અડગ રહ્યો. ઔદ્યોગિક વિકાસ કેન્દ્ર, ગ્વાલિયર ખાતે નિયુક્ત આદિત્ય ચૌબેએ પણ ફરિયાદી પક્ષના કેસને સંપૂર્ણ ટેકો આપ્યો હતો. તેમણે લાંબી કોસ એક્ઝામિનેશનનો પણ સામનો કર્યો હતો.

સુરેન્દ્ર રાય શર્મા, પીડબ્લ્યુ ૧૧ જે વિશેષ પોલીસ સંસ્થાની કચેરીમાં તૈનાત હતા તેમણે પણ ફરિયાદી પક્ષના કેસને સંપૂર્ણ ટેકો આપ્યો હતો.

પી ડબલ્યુ રના ભગવતી પ્રસાદ શર્માએ પણ ફરિયાદી પક્ષનું સમર્થન કર્યું હતું. શ્રીકૃષ્ણા, પી ડબલ્યુ ૩, અલબત્ત, ફરિયાદી પક્ષનું સમર્થન કરતા ન હતા.

જગમોહન, પીડબ્લ્યુ જ એ પણ ફરિયાદી પક્ષને ટેકો આપ્યો હતો. અન્ય ઔપચારિક સાક્ષીઓએ પણ ફરિયાદી પક્ષના મૂળભૂત કેસને ટેકો આપ્યો હતો. વિશેષ ન્યાયાધીશે આ અદાલત અને ઉચ્ચ અદાલતોના તમામ પુરાવાઓ, દસ્તાવેજો અને સંખ્યાબંધ ચુકાદાઓ પર પણ વિચાર કર્યો હતો અને ચોક્કસ નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા હતા કે ફરિયાદી પક્ષ પોતાનો કેસ સ્થાપિત કરવામાં સફળ રહ્યો છે અને પ્રતિવાદીને ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ની કલમ ૧૩ (૨) સાથે વાંચીને કલમ ૭ અને ૧૩ (૧) (ડી) હેઠળ દંડનીય ગુના માટે દોષી ઠેરવ્યો હતો અને પ્રતિવાદીને ઉપરોક્ત અધિનિયમની કલમ ૧૩ (૨) સાથે વાંચીને કલમ ૧૩ (૧) (ડી) હેઠળ એક વર્ષની સખત કેદ અને દંડની સજા ફટકારી હતી. ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમની કલમ ૭ હેઠળ પણ પ્રતિવાદીને એક વર્ષની સખત કેદની સજા ફટકારવામાં આવી હતી. અદાલતે બંને સજાઓ એક સાથે ચલાવવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો અને દંડની ચુકવણી ન કરવાના કિસ્સામાં પ્રતિવાદીને વધુ બે મહિનાની જેલની સજા ભોગવવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

વિશેષ ન્યાયાધીશના ઉપરોક્ત ચુકાદાથી વ્યથિત પ્રતિવાદીએ ગ્વાલિયર બેન્ચ ખાતે મધ્યપ્રદેશ, જબલપુર ખાતેની ઉચ્ચ ન્યાયાલય સમક્ષ અપીલ કરી હતી.

ઉચ્ચ અદાલતે ફરીથી પુરાવાઓનું પુનઃમૂલ્યાંકન કર્યું અને નીચેના આધારો પર વિશેષ અદાલતના ચુકાદાને બાજુએ મૂક્યો:

(૧) કે વિશેષ અદાલતે બદન સિંહ, પીડબ્લ્યુ ૧ ની જુબાની પર ખોટી રીતે આધાર રાખ્યો હતો. ઉચ્ચ અદાલતે તેમની જુબાનીને આ આધાર પર નકારી કાઢી હતી કે શર્ટનો ઉપરનો જમણો પોકેટ ચલણી નોટો રાખવા માટે સામાન્ય સ્થળ નથી.

(૨) ઉચ્ચ અદાલતે ફરિયાદી પક્ષની દલીલને નકારી કાઢી હતી કારણ કે ઉચ્ચ અદાલત અનુસાર શર્ટના ઉપરના જમણા ખિસ્સામાં રૂ.૧૦૦ ની ૩૫ ચલણી નોટો ન હોઈ શકે—સિવાય કે તે ફોલ્ડ કરવામાં આવે.

(૩) ઉચ્ચ અદાલતે બદન સિંહ, પીડબ્લ્યુ ૧ ની જુબાનીને પણ આ આધાર પર નકારી કાઢી હતી કે કદાચ તેણે પ્રતિવાદીના ખિસ્સામાં તેની ચલણી નોટોને દબાણ

કર્ચું હતું; અને

(જ) ઉચ્ચ અદાલતને એ દલીલમાં પણ તથ્ય મળ્યું કે ફિનોલ્ફથાલીન પાવડરના નિશાન પ્રતિવાદીના હાથમાં આવી શકે છે.

ઉચ્ચ અદાલતે પ્રતિવાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલને મંજૂરી આપી અને વિશેષ અદાલતના ચુકાદાને મંજૂરી આપી.ઉપરોક્ત ચુકાદાથી વ્યથિત મધ્ય પ્રદેશ રાજ્યએ આ આધાર પર અપીલ દાખલ કરી છે કે ઉચ્ચ અદાલતે સંપૂર્ણપણે ખોટા અને અસમર્થનીય તારણો પર ટ્રાયલ કોર્ટના તર્કપૂર્ણ ચુકાદાને રદ કરીને સ્પષ્ટ રીતે ભૂલ કરી હતી.

અપીલકર્તા-મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય અનુસાર, હાઈકોર્ટનો ચુકાદો કે # (એ) બદન સિંહ, પીડબ્લ્યુ ૧ એ પ્રતિવાદીના ખિસ્સામાં તેની ચલણી નોટોને દબાણ કર્યું હતું તે સંપૂર્ણપણે અસમર્થનીય છે;

(બી) રૂ.૩૫૦૦ ની ચલણી નોટો-બદન સિંહ પીડબ્લ્યુ ૧ ની હાજરીમાં મળી આવી હતી.આ સંસ્કરણને બે સ્વતંત્ર સાક્ષીઓ દ્વારા સંપૂર્ણ સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે;

(સી) બદન સિંહ પીડબ્લ્યુ ૧એ ફરિયાદી પક્ષને સંપૂર્ણ ટેકો આપ્યો હતો.સ્વતંત્ર સાક્ષીઓ આદિત્ય ચોબે, પીડબ્લ્યુ ૬ અને સુરેન્દ્ર રાય શર્મા, પીડબ્લ્યુ ૧૧ એ પણ ફરિયાદી પક્ષની વાતને સમર્થન આપ્યું હતું.ઉચ્ચ અદાલતે ફરિયાદી પક્ષની દલીલને નકારી કાઢવામાં ગંભીર ભૂલ કરી હતી; અને

(ડી) ઉચ્ચ અદાલતે ફરિયાદી પક્ષની દલીલને ભૂલથી આ આધાર પર નકારી કાઢી હતી કે લાંચની રકમ શંકા ઉપરના ખિસ્સામાં રાખવામાં આવી નથી.

મધ્ય પ્રદેશ રાજ્યએ વિવાદિત ચુકાદા સામે વિશેષ રજા અરજી દાખલ કરી હતી.

આ અદાલતની કારણદર્શક નોટિસના અનુસરણમાં પ્રતિવાદીએ એક વિગતવાર જવાબી સોગંદનામું દાખલ કર્યું હતું જેમાં જણાવ્યું હતું કે ઉચ્ચ અદાલતે કાર્યવાહીના પુરાવાની કાળજીપૂર્વક ફરીથી પ્રશંસા કરી છે અને તેનું પુનઃમૂલ્યાંકન કર્યું છે અને ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા લેવાયેલો નિષ્કર્ષ રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના સાચા

મૂલ્યાંકન પર આધારિત છે, તેથી, આ અદાલત દ્વારા કોઈ દખલગીરીની માંગ કરવામાં આવતી નથી કારણ કે અપીલ બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળ આ અદાલતને તેના અસાધારણ અધિકારક્ષેત્રમાં વિચારણા માટે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન ઉઠાવતી નથી.

પ્રતિવાદીએ એવો પણ ઉલ્લેખ કર્યો હતો કે ફરિયાદી બદન સિંહ પીડબ્લ્યુએ કાર્યવાહીની વાર્તાને ટેકો આપ્યો હતો. આ અદાલત દ્વારા તેમના નિવેદન પર વિશ્વાસ ન થવો જોઈએ કારણ કે તેમણે પ્રતિવાદી સામે થોડો રોષ રાખ્યો હતો, ખાસ કરીને જ્યારે તેમના પોતાના પિતરાઈ ભાઈ શ્રી કૃષ્ણ પીડબ્લ્યુ ૩એ ફરિયાદી પક્ષના નિવેદનને સમર્થન આપ્યું ન હતું. કોઈ પણ તબક્કે, પ્રતિવાદીએ અપીલકર્તા સામે દુર્ભાવનાપૂર્ણ આરોપ મૂક્યો ન હતો. પ્રતિવાદીની આ દલીલમાં અમને કોઈ યોગ્યતા મળતી નથી.

પ્રતિવાદીના જણાવ્યા અનુસાર, ફરિયાદી પક્ષનું નિવેદન કોઈ વિશ્વાસને પ્રેરિત કરતું નથી કારણ કે ફરિયાદી પક્ષની વાર્તા અનુસાર, લાંચની રકમ શર્ટના ઉપલા ખિસ્સામાંથી મળી આવી હતી. સામાન્ય રીતે લાંચના પૈસા ઉપરના ખિસ્સામાં રાખવામાં આવતા નથી. પ્રતિવાદીની આ દલીલ પણ સંપૂર્ણપણે અસમર્થનીય છે.

પ્રતિવાદી દ્વારા વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે ફરિયાદી પક્ષની સમગ્ર વાર્તા બનાવટી છે અને કોર્ટ દ્વારા તેના પર કોઈ આધાર રાખવો જોઈએ નહીં. પ્રતિવાદી વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે નરમ વલણ અપનાવવામાં આવી શકે છે કારણ કે પ્રતિવાદીને દસ વર્ષ પછી જેલમાં મોકલવાથી ભારે મુશ્કેલી થશે.

અમે હરીફ દલીલોને કાળજીપૂર્વક ધ્યાનમાં લીધી છે. પ્રતિવાદી પાસેથી રૂ. ૩૫૦૦ ની વસૂલાતની હકીકતને બદન સિંહ, પીડબ્લ્યુએ અને બે સ્વતંત્ર સાક્ષીઓ, આદિત્ય ચોબે પીડબ્લ્યુ૬ અને સુરેન્દ્ર રાય શર્મા પીડબ્લ્યુ૧૧ દ્વારા પણ સંપૂર્ણ સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે.

અગાઉની દુશ્મનાવટને કારણે બદન સિંહ પીડબ્લ્યુએ તાત્કાલિક કેસમાં પ્રતિવાદીને ખોટી રીતે ફસાવ્યો હતો તે રજૂઆતમાં અમને કોઈ યોગ્યતા જોવા મળતી નથી. પ્રતિવાદીએ આ દલીલને સમર્થન આપવા માટે કોઈ સામગ્રી રજૂ કરી ન હતી.

બંદૂકો જમ કરવામાં આવી ન હતી તે નિવેદનમાં પણ અમને કોઈ યોગ્યતા જોવા મળતી નથી. ફરિયાદી પક્ષના નિવેદન અનુસાર, જ્યારે પ્રતિવાદીએ રૂ.૩૫૦૦-ની લાંચ માંગી અને સ્વીકારી, ત્યારે બંદૂકો જમ કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નહોતો.

ફરિયાદી પક્ષના પુરાવા અને રેકૉર્ડ પરના દસ્તાવેજોની કાળજીપૂર્વક તપાસ કર્યા પછી, અમે પણ ચોક્કસ નિષ્કર્ષ પર આવીએ છીએ કે પ્રતિવાદી સ્પષ્ટપણે ગુના માટે દોષિત છે અને વિશેષ ન્યાયાધીશે પ્રતિવાદીને ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ની કલમ ૧૩(૨) સાથે વાંચીને કલમ ૭ અને ૧૩ (૧)(ડી) હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં સંપૂર્ણપણે ન્યાયી ઠેરવ્યો હતો. ઉચ્ચ અદાલતે ભૂલથી વિશેષ ન્યાયાધીશના તર્કપૂર્ણ ચુકાદાને રદ કર્યો હતો.

રેકૉર્ડ પરના પુરાવા અને દસ્તાવેજોને ધ્યાનમાં રાખીને, વિવાદિત ચુકાદાને જાળવી રાખવો મુશ્કેલ છે અને પરિણામે, હાઈકોર્ટના વિવાદિત ચુકાદાને રદ કરવામાં આવે છે અને વિશેષ ન્યાયાધીશના ચુકાદાને પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે છે.

આ કેસમાં નરમ વલણ અપનાવવામાં આવે તેવી પ્રતિવાદીની પ્રાર્થનાને સ્વીકારવી મુશ્કેલ છે. જાહેર સેવકો દ્વારા થતો ભ્રષ્ટાચાર એક મોટી સમસ્યા બની ગઈ છે. તે સર્વત્ર ફેલાઈ ગયો છે. ભ્રષ્ટાચારની દુર્ગંધથી જાહેર પ્રવૃત્તિના કોઈ પણ પાસાને અસર થઈ નથી. તેની સમગ્ર દેશની કામગીરી પર ઊંડી અને વ્યાપક અસર પડે છે. મોટા પાયે ભ્રષ્ટાચાર રાષ્ટ્રીય નિર્માણની પ્રવૃત્તિઓને અવરોધે છે અને દરેકને તે બાબતનો ભોગ બનવું પડે છે. (૧૯૯૭) જ એસ. સી. સી. ૧૪માં નોંધાયેલા સ્વતંત્ર સિંહ વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્યમાં યોગ્ય રીતે જોવા મળ્યું છે તેમ, ભ્રષ્ટાચાર કેન્સરગ્રસ્ત લસિકા ગાંઠો, શારીરિક રાજકારણની મહત્વપૂર્ણ નસો, જાહેર સેવામાં કાર્યક્ષમતાનું સામાજિક માળખું અને પ્રામાણિક અધિકારીઓનું મનોબળ ઘટાડી રહ્યો છે. જાહેર સેવામાં કાર્યક્ષમતા ત્યારે જ સુધરશે જ્યારે જાહેર સેવક પોતાનું નિષ્ઠાપૂર્વકનું ધ્યાન કેન્દ્રિત કરશે અને ખંતપૂર્વક, પ્રામાણિકપણે, પ્રામાણિકપણે ફરજ બજાવશે અને પોતાના હોદ્દાની ફરજો નિભાવવા માટે ખંતપૂર્વક પોતાને સમર્પિત કરશે. ભ્રષ્ટની પ્રતિષ્ઠા અધિકારીના વર્તનની આસપાસ ગાઢ અને અનિશ્ચિત વાદળો ભેગી કરશે

અને ધુમાડો કરતાં વધુ ઝડપથી અપકીર્તિ મેળવશે.

હઝારી લાલ વિરુદ્ધ રાજ્ય (દિલ્લી વહીવટીતંત્ર) કેસમાં આ અદાલતે (૧૯૮૦) ૨ એસ. સી. સી. ૩૯૦માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જેમાં અવલોકન કર્યું હતું કે જ્યાં અન્ય સંજોગો સાથે નાણાંની વસૂલાત એ નિષ્કર્ષ તરફ દોરી જાય છે કે પ્રતિવાદીને કોઈ વ્યક્તિ પાસેથી રાહત મળી છે, ત્યાં અદાલત ચોક્કસપણે ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમની કલમ ૪(૧) હેઠળ ધારણા કરશે. તાત્કાલિક કેસમાં રૂ.૧૦૦ની ૩૫ ચલણી નોટો મળી આવવાની વાત બદન સિંહ પીડબ્લ્યુ. અને અન્ય બે સ્વતંત્ર સાક્ષીઓ આદિત્ય ચોબે પીડબ્લ્યુ. અને સુરેન્દ્ર રાય શર્મા પીડબ્લ્યુ. દ્વારા સંપૂર્ણ રીતે સાબિત થઈ છે.

આ કેસના સંજોગોની સંપૂર્ણતાને ધ્યાનમાં રાખીને, ફરિયાદી પક્ષ રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના આધારે સ્થાપિત કરી શક્યો છે કે પ્રતિવાદીને લાંચ મળી હતી અને તેથી, તે ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ ની કલમ ૧૩(૨) સાથે વાંચીને કલમ ૭ અને ૧૩(૧)(ડી) હેઠળ ગુના માટે દોષિત છે.

પ્રતિવાદીને વિશેષ ન્યાયાધીશ દ્વારા રેકૉર્ડ પરના જબરજસ્ત પુરાવાના આધારે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો. ઉચ્ચ અદાલતે આ કેસની હકીકતોની યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં પ્રશંસા કર્યા વિના વિશેષ અદાલતના ચુકાદાને બાજુએ મૂક્યો. ચુકાદાને રદ કરવા માટે હાઈકોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલ તર્ક એક ક્ષણ માટે અને મામલાના આ દ્રષ્ટિકોણમાં તપાસની કસોટીમાં ટકી શકતો નથી. પરિણામે, વિશેષ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદા અને સજાને પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે છે. મધ્યપ્રદેશ રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલ મંજૂર થવાને પાત્ર છે. તે મુજબ નિર્દેશિત કરવામાં આવે છે.

અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

વી. એસ.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.